

Teollisuuden Palkansaajat:

KORONAKRIISISTÄ UUTEEN KASVUUN

1. JOHDANTO

Kevät 2020 jää historiaan merkittävänä maailmanlaajuisena poikkeustilana. Yhteiskunnat eri puolilla maailmaa sulkeutuivat yhtä aikaa laajamittaisesti globaalin pandemian vuoksi. Tästä seurasi taloudellinen taantuma koko maailmassa. Kansainvälinen valuuttarahasto IMF arvioi maailmantalouden sukeltavan kuluvana vuonna lähes 5 %.¹

Pandemialla on jo tähän mennessä ollut suuria vaikutuksia ihmisten elämään. Pelko sairastumisesta on läsnä niin kauan, kun tautia vastaan ei ole saatavilla toimivaa rokotetta. Tämä vaikuttaa ihmisten luottamukseen taloutta ja tulevaisuutta kohtaan.

Talouden, työelämän ja sosiaalisen ympäristön muutokset ovat suuria. Työttömyys, ja erityisesti lomautettujen määrä, kasvoi keväällä räjähdysmäisesti. Tuore sosiaalibarometri osoittaa², että heikoimmassa asemassa olevat kärsivät eniten. On tulevien kuukausien ja vuosien politiikasta kiinni, kääntyykö tämä taloudellinen kriisi eriarvoisuutta lisääväksi ja syventäväksi kehitykseksi, vai osataanko aiemmista kriiseistä saatuja oppeja hyödyntää.

Tämä asiakirja linjaa Teollisuuden Palkansaajien näkemykset lähiajan talous-, elinkeino- ja työllisyyspolitiikasta sekä työmarkkinajärjestelmän kehittämisestä.

PERUSPERIAATTEEMME OVAT:

Rohkea ja pitkänköinen elvytyspolitiikka. Suomen on hyödynnettävä eurooppalaisen talouspolitiikan suunnanmuutos. Suomen osuus EU:n elvytyspaketista sekä käytännössä nollakorkoista julkista velkaa tulee kohdistaa työllistäviin, ympäristön kannalta kestäviin ja talouden suorituskykyä pitkällä aikavälillä vahvistaviin investointeihin.

Investointeja tukeva teollisuus- ja elinkeinopolitiikka. Selkeitä kannustimia, toiminnan edellytysten parantamista sekä julkisen sektorin luomia rohkeita kokeiluja ja uusia avauksia silloin, kun yksityiset toimijat kokevat riskin liian suureksi.

Työvoiman kysyntää lisäävä ja tuottavuutta parantava työvoimapolitiikka. Aktiivisen työvoimapolitiikan keinovalikoimaa ja resursseja tulee kasvattaa. Kohdennetut työvoimapalvelut, osaamisen vahvistaminen ja palkkatuki keskeisimmiksi keinoiksi.

Sopimiselle reilut ja tasapainoiset edellytykset työmarkkinoilla jatkossakin.

Suomessa kriisiä on hoidettu yhdessä sopien. Kolmikantainen järjestelmä osoitti joustamiskykynsä ja nopeutensa, kun työttömyysturvan ja lomautusjärjestelmän muutoksista sovittiin keväällä 2020. Rakentavalla linjalla tulee jatkaa.

[1] International Monetary Fund. World Economic Outlook Update, June 2020. <https://www.imf.org/en/Publications/WEQ/Issues/2020/06/24/WEQUpdateJune2020>

[2] SOSTE. Ennakkotieto Sosiaalibarometri 2020: Korona heikensi vaikeasti työllistyvien palveluja. <https://www.soste.fi/uutinen/ennakkotieto-sosiaalibarometri-2020-korona-heikensi-vaikeasti-tyollistyvien-palveluja/>

2. TALOUDEN JA TEOLLISUUDEN TILANNEKUVA

Pandemian aiheuttama talouden syöksy on vakava. Valtiovarainministeriö arvioi Suomen talouden kutistuvan kaikkiaan 6 % vuonna 2020.³ Samalla julkinen talous heikkenee rajusti. Velkasuhde ylittää näillä näkymin 70 % BKT:sta rajan kuluvan vuoden aikana. Työttömien työnhakijoiden määrä oli heinäkuun 2020 lopussa yhteensä 387 500. Luku on yli 118 500 henkilöä suurempi kuin vuotta aiemmin.⁴

Suomen ja Euroopan keskeisten vientimarkkinoiden taloudelliset tilanteet näyttävät myös heikoilta. IMF ennusti, että kuluvana vuonna euroalueen talous kutistuu jopa 10 %. Saksan lisäksi Suomen keskeisiä vientimaita ovat pandemiasta pahoin kärsineet Ruotsi, USA ja Venäjä. Tullin tilastoissa on nähtävissä merkittävä viennin lasku vuoden ensimmäisellä puoliskolla.⁵

Koronakriisi iski keväällä 2020 ennen muuta palvelualoihin. Teollisuuden menetykset eivät näkyneet välittömästi, sillä tilauskirjat olivat täynnä. Globaali taantuma on kuitenkin laskenut uusien tilausten määrää rajusti.⁶ Tämä voi pahimmillaan johtaa yt-neuvotteluihin ja lomautuksiin teollisuudessa sekä pitkittyessään tuotannon supistumiseen ja tuotantolaitosten sulkemisiin.

3. TALOUSPOLITIIKAN SUURI LINJA

Kriisin hoidossa tärkeintä on tunnistaa ongelmien syyt ja valita niihin perustuvat sopivat keinot. Talouden äkkipysähdys johtui pandemian aiheuttamasta taloudellisen toiminnan lamaantumisen sekä poliittisesti päätetyistä rajoitustoimista.

Kun taloutta elvytetään, kyse on ennen kaikkea romahtaneen kysynnän mahdollisimman ripeästä palauttamisesta. Tämä tarkoittaa luottamuksen palauttamista markkinoille päätösperäisillä taloudellisilla panostuksilla, jotka luovat uuden kysynnän kautta tilauksia ja työpaikkoja. Mikäli yksityinen kysyntä laahaa yhtäältä pudonneiden tulojen ja toisaalta kuluttajien kokeman epävarmuuden vuoksi, on julkisen sektorin vastaavasti lisättävä omaa kulutustaan.

Suomen kaltaisen vientivetoisen talouden elpyminen on myös äärimmäisen riippuvainen eurooppalaisista ja globaaleista toimista. EU-tasolla heinäkuussa 2020 neuvoteltu elvytysvälineratkaisu parantaa Suomen teollisuuden asemaa. Vaikka elvytysvälineen tukipaketit osuvat enimmäkseen Suomen viennin kannalta vähemmän merkittäviin maihin, tukevat ne yleistä kysyntää Euroopassa. Esimerkiksi saksalaisen teollisuuden markkinoiden kasvu missä vain päin Eurooppaa ja maailmaa työllistää sellaisia suomalaisia yrityksiä, jotka tuottavat ja toimittavat ratkaisuja saksalaisille. Suomen teollisuuden tuottamat investointihyödykkeet ovat juuri tämänkaltaisia tuotteita.

[3] Valtiovarainministeriö. Talous toipuu hitaasti koronaepidemiasta. <https://vm.fi/-/talous-toipuu-hitaasti-koronaepidemiasta>

[4] Työ- ja elinkeinoministeriö. Työttömiä työnhakijoita heinäkuussa 387 500. <https://tem.fi/-/tyottomia-tyonhakijoita-oli-heinakuussa-387-500>

[5] Tulli. Tavaroiden ulkomaankaupan ennakkotilasto heinäkuussa. <https://tulli.fi/-/tavaroiden-ulkomaankaupan-ennakkotilasto-heinakuussa-2020>

[6] Tilastokeskus. Teollisuuden uudet tilaukset. https://tilastokeskus.fi/ti/teul/2020/06/teul_2020_06_2020-08-10_tie_001_fi.html

"Vaihtoehtona merkittävälle elvytyspanostuksille ei ole pienempi velka jälkipolville, vaan pienempi talous, vähentynyt kasvupotentiaali ja sitä kautta huonompi mahdollisuus selvitä euromääräisesti vähäisemmästä velasta."

Työmarkkinajärjestöjen yhdessä sopimilla väliaikaisilla joustoilla helpotettiin yritysten selviytymistä kriisin yli. Kriisin jälkeisiksi talouden käynnistystoimiksi eivät sovellu työehtojen heikentäminen tai veronkevennykset. Työehtojen heikennys ei kasvata kysyntää, ja veronkevennysten kohdentumista työllisyyttä nopeasti parantaviin kohteisiin ei voida taata. Mahdollisen poikkeuksen voisi muodostaa kotitalousvähennys, jonka käyttöalan laajentamista voitaisiin tarkastella.

Taloustilanteen korjaaminen vaatii julkisen sektorin merkittävää investointi- ja kulutussysäystä.

Velkarahoitus on vallitsevassa korkotilanteessa huomattavasti perustellumpi tapa toteuttaa elvytyksen vaatima taloudellinen panostus kuin omaisuuden myynti tai verojen korottaminen.

Vaihtoehtona merkittävälle elvytyspanostuksille ei ole pienempi velka jälkipolville, vaan pienempi talous, vähentynyt kasvupotentiaali ja sitä kautta huonompi mahdollisuus selvitä euromääräisesti vähäisemmästä velasta. Lisäksi korkealle nouseva työttömyys tarkoittaa supistuvaa yksityistä kulutusta sekä monia sosiaalisia ongelmia, joilla on myös taloudellinen hintalappu.

4. TEOLLISUUS- JA ELINKEINOPOLITIIKAN TOIMENPITEET

Suomalaisen teollisuuden kilpailukyky ja siten suomalaisten hyvinvointi rakentuvat osaamiselle, tutkimukselle ja innovaatioille. Ajattelu, jonka mukaan suomalaisen teollisuuden kilpailukyky olisi ensisijaisesti absoluuttinen kustannuskysymys, ohjaa perustavanlaatuisesti väärin valintoihin.

Suomen sijainti kaukana keskeisimmistä kasvavista markkinoista sekä yhteiskuntamme koon mahdollistama volyyymi tekevät pelkästä edullisesta työstä riittämättömän kilpailukeinon. Suomi voi kuitenkin menestyä työn kustannustehokkuudessa. Täällä tehtävä työ voi olla ratkaisevasti tuottavampaa kuin työ, jota tehdään pienempien palkkojen yhteiskunnissa. Tämä edellyttää, että meillä panostetaan voimakkaasti työn sujuvuuteen ja laatuun, työntekijöiden osaamiseen sekä työvälineiden ja teollisuudessa tarvittavien laitteiden ajanmukaisuuteen.

Suomi on pitkään kärsinyt investointien vähyydestä. Tämä on omalta osaltaan heikentänyt suomalaisen teollisuuden tuottavuutta. Supistuva ja vanheneva pääomakanta ei pärjää kilpailussa toivotulla tavalla.

Tähän kehityskulkuun tulisi saada muutos. Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiomenot tulee tällä vuosikymmenellä nostaa 2,7 prosentista 4 prosenttiin bruttokansantuotteesta, kuten Marinin hallituksen ohjelmassakin on tavoitteena.

TKI-menojen rahoitukseen osallistuvat yritykset, korkeakoulut sekä julkinen sektori. Investointivajeen kattaminen edellyttää lisäpanostuksia kaikilla sektoreilla sekä sektorit ylittävää yhteistyötä. Valtion lisärahoitus TKI-toimintaan kasvua edistävien julkisten laitosten kautta rohkaisisi myös yksityisiin T&K-investointeihin.

Investointeja kaipaavat kohteet ovat tiedossa. Yhteiskunnan ekologinen jälleenrakennus ja sähköistyminen, urbanisoitumiskehitys sekä digitalisaation ja automaation täysimääräinen hyödyntäminen luovat uusia tarpeita. Teollisuus voi tuottaa näihin tarpeisiin ratkaisuja, mutta niiden kehittäminen edellyttää investointeja. Valtio voi auttaa suomalaista teollisuutta kasvattamaan vientituloja panostamalla ekologista rakennemuutosta tukeviin investointeihin osana elvytyspolitiikkaansa.

Koronakriisi osoitti myös, kuinka merkittävää huoltovarmuuden ja toimitusketjujen toimivuus on. Teollisten työpaikkojen ja huoltovarmuuden kannalta keskeisten prosessien säilyminen kotimaassa on varmistettava. Tätä varten on löydettävä kotimaista teollisuutta tukevat kannusteet.

KONKREETTISIA TOIMENPITEITÄ:

Suomelle tulee luoda teollisuuspoliittinen strategia. Strategialla taataan teollisuudelle vakaa toimintaympäristö yli vaalikausien. Innovaatiovetoinen kasvu ei synny itsestään, vaan se vaatii sitoutumista sekä julkiselta vallalta että yrityksiltä ja työmarkkinaosapuolilta. Kun toimijat jakavat yhteisen, strategisen tilannekuvan suomalaisen teollisuuden tarpeista ja haasteista, myös tulevaisuutta määrittävistä toimenpiteistä päästään paremmin yhteisymmärrykseen.

Sähkövero tulee laskea EU:n sallimaan minimiin teollisuuden toimintaedellytysten parantamiseksi Suomessa. Marinin hallitusohjelman mukainen sähköveron alennus vahvistaa energiantensiivisen teollisuuden kilpailukykyä sekä kohentaa Suomen asemaa investointien kohdemaana.

Päästökauppakompensaatiota tulee jatkaa. Päästökauppakompensaatio hyvittää energiantensiiviselle teollisuudelle päästökaupan aiheuttamaa energian hinnannousua. Kompensaatio on käytössä useissa Euroopan maissa ja teollisuutemme kilpailukykyyn ylläpitämiseksi sitä tulee jatkaa myös Suomessa.

EU:n hiilitullien valmistelu tulisi aloittaa Euroopan komission Green Deal -ohjelman mukaisesti siten, että tullit voitaisiin ottaa käyttöön vuonna 2031 viidennen päästökaupakauden alkaessa. Suomen tulee edistää tullien toteutusta voimakkaasti. Selvitettäväksi jää hiilitullien vaikutus mm. työllisyyteen sekä niiden konkreettinen toteutustapa: suojeltavat tuotteet, hiilisisällön määrittely ja yhdistäminen päästökauppaan tai kansallisiin hiiliveroihin.

Ilmastoinvestoinnit tulee nostaa elvytyskohteiden kärkeen. Ilmastomuutosta torjuvista teknologioista kaikki eivät ole vielä kilpailukykyisiä olemassa olevien vaihtoehtojen kanssa. Esimerkiksi merituulivoima, synteettisten polttoaineiden valmistus ja kaukolämpöä tuottavat pienydinvoimalat ovat potentiaalisia lisäkeinoja puhtaan energian tuotannossa ja ilmastopäästöjen leikkaamisessa. Kehittyäkseen nämä teknologiat tarvitsevat julkisen vallan vetoapua ja riskin kantamista.

Kilpailukykyyn parantamiseksi sekä investointien lisäämiseksi **yritysten poisto-oikeutta on laajennettava toiminnan aloittamis- ja investointivaiheissa.** Täysi poisto-oikeus lisäisi investointeja, jotka puolestaan kasvattaisivat muita veropohjia. Uudistus olisi mahdollista liittää korkovähennyksen poistamiseen niiden lainojen osalta, jotka yritys on ottanut uusien investointien rahoittamiseksi.

Edullisen ja puhtaan energian saatavuus on varmistettava riittäväillä voimalaitos- ja verkkoinvestoinneilla. Suomalaisen teollisuuden käyttämän energian hinnan on oltava kilpailukykyinen suhteessa muihin Pohjoismaihin.

Investoinnit liikenneinfran korjaukseen ja ylläpitoon ovat välttämättömiä. Rataverkon modernisointi edistää Suomen vientiteollisuuden kilpailukykyä. Junaliikenteen lisääntyminen on myös edellytys sille, että Suomi saavuttaa tavoitteen liikenteen päästöjen puolittamisesta vuoteen 2030 mennessä. Rataverkon huono kunto ja pullonkaulat ovat tällä hetkellä merkittävin rautatieliikenteen kasvun este. Kärkeen tulisi nostaa toimet, joilla saadaan nopeasti vaikuttavuutta. Näiden lisäksi jäänmurtajakalusto kaipaa uudistamista.

Tietoliikenneyhteyksiin tulee panostaa. Nopeat ja globaalit tietoliikenneyhteydet ovat merkittävä kilpailutekijä. Tärkeää koillisväylän datakaapelihanketta on suunniteltu vuosia. Valtion tulisi varmistaa sen rahoitus ja toteutuminen mahdollisimman nopeasti. Suomen saaminen Euroopan ja Aasian välisen tietoliikenteen solmukohtaksi parantaisi kilpailukykyämme ja houkuttelisi investointeja. Kansallisesti nopeat siirtoyhteydet mahdollistavat mm. langattoman tekoälyn.

Suomen merkittävät kaivannaisvarat on hyödynnettävä kestävästi ja jalostusarvoa kotimaassa kasvattaen. Suomeen on jäätävä nykyistä suurempi osa kaivosten tuotosta niin verotulojen kuin työpaikkojen muodossa. Ekologisen kompensaaation periaate on ajettava kattavasti läpi, jotta luontoarvot ja elinkeinotoiminnan tarpeet voidaan yhdistää.

Erilaiset lupa- ja valvontatoimenpiteet on toteutettava nopeasti ja laadusta tinkimättä. Luvituksen liittyvien valitusten käsittelyä tulee sujuvoittaa. Lisäksi viranomaisten toistensa toiminnasta tekemät valitukset tulee karsia pois – mahdolliset ongelmat tulisi käsitellä luvan myöntämävaiheessa.

Valtion on otettava aktiivisempi rooli investoinneissa tuotekehitykseen ja pilottilaitoksiin. Kotimaisen teollisuuden innovaatioiden myymistä ulkomaille hidastaa kotimaisten pilottilaitosten puute. Julkisen sektorin tulee luoda markkinoita kansallisille innovaatioille ja investoida kotimaisten pilottilaitosten rakentamiseen.

Hiilidioksidista ja vedystä valmistettavat synteettiset polttoaineet voivat olla merkittävässä roolissa tulevaisuuden liikenteen käyttövoimana. Nykyisellään teknologia on vielä kokeiluasteella ja sen kaupallistaminen **edellyttää suuria investointeja tutkimukseen ja tuotekehitykseen.** Suomella on mahdollisuus olla suunnannäyttäjä teknologiassa, jolla on rajaton globaali kysyntä. Kotimaisten markkinoiden ja referenssin luomiseksi synteettiset polttoaineet on otettava mukaan biopolttoaineiden jakeluvalvoitteen.

Päästöttömän kaukolämmön uutena lähteenä voisivat toimia Suomessa valmistetut pienet, sarjavalmisteiset ydinreaktorit. Lappeenrannan teknillinen yliopisto on esitellyt FinReactor-konseptia, joka olisi hyvin pienikokoinen SMR (Small Modular Reactor). Sitä voitaisiin hyödyntää rakennusten kaukolämmön lisäksi teollisuuden prosessilämmön tuotannossa, mikä muuttaisi teollisuustuotantoa entistä puhtaammaksi. Vastaavia pieniä reaktoreita on suunnitteilla muissakin maissa, mutta toistaiseksi ne eivät ole edenneet lisensointiin eivätkä ole lähellä kaupallista hyödyntämistä

5. TYÖLLISYYSPOLITIIKAN SEURAAVAT ASKELEET

Työllisyyspolitiikka on ollut aktiivisesti esillä julkisessa keskustelussa sekä poliittisen valmistelun kohteena kuluvan hallituskauden alusta asti. Työllisyysasteen nostamisen tulee edelleen olla tavoitteena, vaikka koronakriisi onkin vaikeuttanut tehtävää entisestään.

Lomautettujen määrä kasvoi räjähdysmäisesti keväällä 2020. Seuraavaksi uhkana on pitkäaikaistyöttömyyden kasvu, mikäli lomautukset alkavat muuttumaan irtisanomisiksi.

"Nyt tulee panostaa aktiivisen työvoimapolitiikan toimenpiteisiin ja palveluihin, joilla tuetaan työnhakijan työllistymistä"

Nyt tulee panostaa aktiivisen työvoimapolitiikan toimenpiteisiin ja palveluihin, joilla tuetaan työnhakijan työllistymistä. Aktiivisen työvoimapolitiikan keinot vaikuttavat ennaltaehkäisevästi pitkäaikaistyöttömyyden kasvuun ja nopeuttavat työnsä menettävien paluuta työhön uuden nousun alkaessa.

Suomessa ylivoimaisesti suurin osa työttömistä saa pelkästään tulonsiirtoja. Aktiivisen työvoimapolitiikan piirissä olevien osuus työttömistä oli alle kolmannes vuonna 2016. Suomessa tulisi ottaa tässä asiassa esimerkkiä muista Pohjoismaista. Esimerkiksi Ruotsissa aktiivisen työvoimapolitiikan piirissä oli noin puolet työttömistä.⁷

Järkevintä julkisten resurssien käyttöä työvoimapolitiikassa on eri ryhmille kohdennetut toisistaan poikkeavat toimenpiteet. Yksi ja sama palvelu ei sovi kaikille.⁸ Aikaisessa vaiheessa tehty investointi oikein suunnattuihin työvoimapolitiittisiin toimiin säästää tulevaisuudessa sekä taloudellisia että inhimillisiä voimavaroja. Riittävän rahoituksen merkitystä työllisyyspalveluille ei voi liikaa korostaa.

Työttömyys- ja lomautusjaksoille tulisi olla nopeasti käynnistyviä koulutuksia. Koulutuksiin osallistuminen parantaa tuottavuutta niillä, joiden työpaikka säilyy, ja toisaalta nopeuttaa niiden työllistymistä, jotka menettävät työpaikkansa.

Työllistymispotentiaalia kasvattaisi merkittävästi tutkintoa vailla olevan aikuisväestön ohjaaminen näyttötutkintoihin, joissa he voivat suorittaa toisen asteen tutkinnon, sekä toisen asteen suorittaneiden ohjaaminen mahdollisuuksien mukaan AMK-opintoihin.

Aikuiskoulutuksen osalta tulee varmistua siitä, että palvelut tavoittavat myös vähiten pohjakoulutusta saaneet. Toistuvat tutkimustulokset osoittavat, että Suomen aikuiskoulutusjärjestelmää hyödyntävät useammin ne, joilla on valmiiksi enemmän koulutusta.

[7] Johanna Alatalo, Liisa Larja, Heikki Räisänen. Työllisyysaste-erot Pohjoismaissa ja eräitä taustatekijöitä niille, TEM analyysija 91/2019. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161573/Tyollisyysaste-erot%20Pohjoismaissa%20ja%20eraita%20taustatekijoi%20niille_.pdf?sequence=5&isAllowed=y

[8] Ari-Matti Näätänen. Kuinka lisätä työllisyyttä aktiivisella työvoimapolitiikalla. Suosituksia Suomelle. <https://www.tpru.fi/edistus-julkaisusarja/edistus-raportit/kuinka-lisata-tyollisyytta-aktiivisella-tyovoimapolitiikalla-suosituksia-suomelle.html>

6. TYÖMARKKINAPOLITIikka KORONAN JÄLKEEN

Työmarkkinapolitiittinen ilmapiiri ennen koronaepidemiaa oli monella tapaa tulehtunut. Kuitenkin heti koronakriisin alkaessa työmarkkinajärjestösoivat paketista, joka muun muassa nopeutti yhteistoimintaneuvotteluita ja paransi työnsä menettäneiden turvaa. Tämä lisäsi joustavuutta ja oli erittäin merkittävä kädenojennus vaikeuksiin ajautuneille yrityksille.

Suomen talouden kilpailukyky ennen globaalia pandemiaa oli hyvä. Vuonna 2019 palkansaajakorvaukset palkansaajaa kohden nousivat Suomessa vähemmän kuin euroalueella keskimäärin (1,6% Suomessa ja 2,0% euroalueella). Nimelliset yksikkötyökustannukset Suomessa vuosina 2018-2019 olivat hyvin lähellä euroalueen keskiarvoa ja reaaliset yksikkötyökustannukset tehdasteollisuudessa olivat Suomessa kilpailijamaita Saksaa ja Ruotsia matalammat.⁹

Kevään 2020 palkkaratkaisuja Suomessa arvioitiin laajalti maltillisiksi ja korotusten taso jäi muun muassa Saksan tai Ruotsin alle.¹⁰ Tammikuussa 2020 kustannuskilpailukyky näytti ennusteiden valossa pysyvän suurin piirtein ennallaan.¹¹ Maaliskuussa 2020 työnantajien työeläkekustannuksia alennettiin Suomessa väliaikaisesti työmarkkinajärjestöjen yhteisellä päätöksellä koronakriisin vuoksi.

Koronapandemian turvin osa työnantajien edustajista on kuitenkin pyrkinyt hyödyntämään tilannetta ja esittänyt väitteen joustojen puutteesta sekä kritisoinut sovittujen palkankorotusten tasoa. Toistaiseksi ei kuitenkaan ole varmuutta siitä, johtaako koronakriisi työn hinnan laskemiseen muissa Euroopan maissa.

Kilpailukyvyyn kannalta oleellisinta ei ole absoluuttinen palkkataso vaan tuottavuus. Keskusteluissa lisäksi usein unohtuu, että työvoimakustannukset ovat vain yksi osa kilpailukykyä. Tuottavuuden kehittämiseen erityisesti teollisuudessa vaikuttaa ennen muuta pääomakannan ajanmukaisuus ja uusiutuminen.

On myös muistettava, että Suomen teollisuuden tällä hetkellä menetetyissä tilauksissa ei ole kyse suomalaisten työvoiman kilpailukyvyistä vaan pandemian aiheuttamien sulkutoimenpiteiden sekä yleisen epäluottamuksen mukanaan tuomasta shokista ja kysynnän puutteesta. Joillakin aloilla on tämän lisäksi nähtävissä kulutustottumusten muutoksesta johtuvaa yleistä kysynnän laskua. Kaikki yhteiskunnat ovat kohdanneet kriisin ja se häiritsee vientimarkkinoita sekä lamaannuttaa myös suomalaisen teollisuuden tuotteiden kysyntää.

[9] Valtiovarainministeriön julkaisu. Talousnäköymät ja palkanmuodostus, Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan raportti 24.6.2020. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162335/VM_2020_57.pdf?sequence=1&isAllowed=y

[10] Ammattiliitto Pro. Suomen kilpailijamaiden palkkaratkaisuja viime vuosilta. <https://www.prolitto.fi/uutiset/tyomarkkinat/suomen-kilpailijamaiden-palkkaratkaisuja-viime-vuosilta>

[11] Lauri Kajanoja. Kustannuskilpailukyky näyttäisi voivan pysyä ennallaan. <https://www.eurojatalous.fi/fi/blogit/2020/kustannuskilpailukyky-nayttaisi-voivan-pysya-ennallaan/>

Julkisessa keskustelussa on viime aikoina myös kuulutettu paikallisen sopimisen perään.

Mahdollisuuksia paikalliseen sopimiseen on jo useiden teollisuuden toimialojen työehtosopimuksissa. Paikallista sopimista

on mahdollista hyödyntää jatkossa useammin, kunhan edellytykset reilulle ja tasapainoiselle

sopimiselle ovat olemassa. Sopiminen paikallisesti vaatii työehtosopimusten ja työlainsäädännön tuntemusta sekä neuvottelutaitoja molemmilta osapuolilta. Jotta sopijat ovat tasavertaisessa asemassa keskenään, tulee työntekijöitä neuvotteluissa edustavalla henkilöllä - eli luottamusmiehellä - olla osaamista ja ammattiliiton tuki takanaan. Lisäksi kanneoikeus antaisi ammattiliitoille paremman mahdollisuuden puuttua epäkohtiin.

Sovitteluprosessia olisi mahdollista kehittää sovittelijan puolueettomuuden ja riittävän osaamisen varmistamiseksi. Eräs mahdollisuus olisi vähentää yhden sovittelijan mallin haavoittuvuutta käyttämällä useampaa päätoimista sovittelijaa tai sovittelijaryhmiä. Ennakoiva sovittelu (mahdollisuus aloittaa sovittelu jo ennen työtaistelutoimivaroitusta) tulisi ottaa mukaan keinovalikoimaan.

"Suomalaisen mallin vahvuus on sopimusjärjestelmän tuoma vakaus ja ennakoitavuus - sekä sen mahdollisuus myös nopeisiin ratkaisuihin"

Koronakriisin onnistuneen talous- ja työllisyyspoliittisen jälkihoidon osalta olisi erittäin tärkeää, että tulevat neuvottelukierrokset sujuisivat hyvässä yhteistyössä. Suomalaisen mallin vahvuus on sopimusjärjestelmän tuoma vakaus ja ennakoitavuus - sekä sen mahdollisuus myös nopeisiin ratkaisuihin, mikäli ne tehdään tasavertaisista lähtökohdista ja toisia osapuolia kunnioittaen.

Sopimusjärjestelmän murentaminen, palkkojen ja työehtojen heikentäminen, polarisaatio työmarkkinoilla ja epäterve kilpailu työehtoja heikentämällä sen sijaan eivät ole kehityskulkuja, joilla suomalaisten hyvinvointi turvataan tulevaisuudessa.

TEOLLISUUDEN PALKANSAAJAT

Teollisuuden palkansaajat TP ry on jäsenliittojensa yhteistyö- ja vaikuttamisjärjestö. TP:ssä on 14 ammattiliittoa kaikista kolmesta palkansaajien keskusjärjestöstä. TP:n liittojen edustamilla aloilla työskentelee noin 400 000 palkansaajaa.
www.tpry.fi

Ammattiliitto Pro
Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry
Eriyisalojen Toimihenkilöliitto ERTO ry
Ilmailualan Unioni IAU ry
Insinööriliitto IL ry
Paperiliitto
Rautatiealan Unioni RAU ry

Suomen Ekonomit ry
Suomen Konepäällystöliitto ry
Suomen Merimies-Unoni SMU ry
Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL
Sähköliitto
Tekniikan akateemiset TEK
Teollisuusliitto ry

Tutustu myös:

EDISTYS
TEOLLISUUDEN PALKANSAAJAT TP RY:N JULKAISUSARJA

Edistys visioi tulevaisuutta, tuottaa uusia näkökulmia yhteiskunnalliseen keskusteluun ja esittää konkreettisia ratkaisuehdotuksia poliittisen päätöksenteon tueksi. Julkaisusarjan jatkuvia teemoja ovat työn ja työelämän murros, koulutus ja osaaminen, teknologinen kehitys ja innovaatiovetoinen kasvu sekä teollisuuden kilpailukyky.

Julkaisut ovat luettavissa TP:n Edistys-sivuilla osoitteessa:
www.tpry.fi/edistys

TEOLLISUUDEN PALKANSAAJAT